

УДК 327.7 : [35.071.6 : 005.591.4] "2016/2021" (477) (043.2)
DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2025.4.382>

Євген Гомонюк*

РОЛЬ АГЕНТСТВА США З МІЖНАРОДНОГО РОЗВИТКУ У ПІДТРИМЦІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА МИКОЛАЇВЩИНІ (2016–2021)

Анотація: У статті проаналізовано матеріали, що стосуються діяльності першого етапу Програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) у Миколаївській області протягом 2016–2021 років та її впливу на зміцнення спроможності органів місцевого самоврядування, розвиток територіальних громад і підвищення громадянської участі. На основі цього аналізу з'ясовано роль USAID у підтримці демократичного врядування та сталого розвитку в умовах децентралізації.

Автор приходить до висновку, що співпраця між міжнародними організаціями, місцевою владою та громадськістю сприяла зростанню прозорості, ефективності управління, впровадженню нових моделей розвитку на місцевому рівні, а також слугувала моделлю взаємодії, що забезпечує сталість і результативність трансформаційних процесів.

Ключові слова: DOBRE, USAID, місцеве самоврядування, Миколаївська область, децентралізація, сталий розвиток

Вступ. У контексті сучасних трансформацій українського суспільства, реформа децентралізації стала ключовою для зміцнення демократії та розвитку місцевого самоврядування. Важливого значення набуває дослідження зовнішньої підтримки цього процесу, зокрема діяльності Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), яке виступає одним із головних міжнародних партнерів України у сфері реформ. Перший етап програми USAID DOBRE у 2016–2021 роках, реалізований у Миколаївській області, став прикладом цілеспрямованої допомоги громадам у підвищенні їхньої спроможності до самоуправління, участі громадян у прийнятті рішень і соціально-економічного розвитку. Вивчення ролі USAID дозволяє глибше зрозуміти механізми міжнародної технічної допомоги на місцевому рівні, її ефективність і вплив на сталий розвиток українських регіонів. Стаття розкриває маловивчений напрям новітньої історії України – взаємодію міжнародних донорів із українськими громадами у межах реалізації національних реформ, і дає можливість систематизувати дані та доповнити наявну історіографію новими фактичними матеріалами.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні ролі Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та особливостей діяльності його програми DOBRE у підтримці реформи децентралізації у Миколаївській області протягом 2016–2021 років.

Огляд літератури. Незважаючи на значний інтерес до децентралізації в Україні після 2014 р., вплив на ці реформи міжнародних донорів, зокрема Агентства США з

* Гомонюк Євген Дмитрович – аспірант кафедри історії Чорноморського національного університету імені Петра Могили, менеджер з питань регіонального розвитку комунальної установи Миколаївської міської ради «Агенція розвитку Миколаєва» (Миколаїв, Україна); ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1736-4650>; e-mail: eugen.gomoniuk@gmail.com

міжнародного розвитку, на регіональному рівні не був предметом окремого дослідження. Комплексного історичного вивчення впливу USAID на розвиток окремих територіальних громад Миколаївської області, їхню інституційну спроможність, залучення громадськості, покращення якості публічних послуг і розвиток локальної демократії досі бракує.

Більшість подібних досліджень мають загальноукраїнський фокус. А згадки про Миколаївщину здебільшого фрагментарні й описові, без цілісного історико-аналітичного підходу. Тому дана стаття покликана заповнити ці прогалини, систематизувати наявні напрацювання та запропонувати новий погляд на вплив міжнародної технічної допомоги на розвиток демократичного врядування в умовах децентралізації, особливо у специфічних умовах півдня України. Важливо не лише викласти факти, а й критично переосмислити ефективність моделей співпраці держави, громад і міжнародних донорів у цей період.

Необхідно зазначити, що питання функціонування USAID в Україні в інших контекстах епізодично розглядалося науковцями. Автори вбачали роль Агентства у розвитку українського громадянського суспільства¹, або досліджували його діяльність через призму геополітики та «м'якої сили» Сполучених Штатів². Також існує чимало праць Ю. Ганущака³, В. Кравців⁴, А. Ткачука⁵ із загальних питань децентралізації та аналітичних звітів про програми USAID DOBRE від її головних виконавців і партнерів⁶.

Питання ролі США у процесі політичної децентралізації в Україні є предметом уваги В. Романової та А. Умланд. Експерти згадують, що міжнародні донори консолідували свої зусилля на підтримку реформи в Україні, надавши безпрецедентний обсяг міжнародної технічної та фінансової допомоги⁷, що допомогло прискорити її реалізацію у 2014–2019 роках. Зокрема американці запустили дві багатомільйонні програми на підтримку реформ.

¹ Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: аналітична доповідь / В.М. Яблонський, О.М. Балакірева, Т.В. Бондар та ін.; за заг. ред. О.А. Корнієвського. Київ: НІСД, 2017. 56 с.; Стан розвитку громадянського суспільства в Україні: шлях протягом 30-ти років та ключові аспекти 2021 року: аналітична доповідь / Ю.А. Тищенко, О.М. Литвиненко, О.Ю. Михайлова та ін. Київ: НІСД, 2021. 112 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2021.22>

² Buchkovska K. The USA Development Policy as a Key Instrument of the American Foreign Policy – «Soft Power» and the Role of USAID. *Vizione*. 2023. No. 41. P. 125-139; *Essex J. Development, Security, and Aid: Geopolitics and Geoeconomics at the U.S. Agency for International Development*. Athens: University of Georgia Press, 2013. 208 p.

³ Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». Київ: Софія-А, 2013. 160 с. URL: <https://surli.cc/hmmefz>

⁴ Кравців В., Жук П., Сторонянська І. й ін. Адміністративно-територіальний устрій: методологічні основи та практика реформування: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України», 2016. 264 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p201605011.pdf>

⁵ Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник / Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». Київ: Софія, 2012. 120 с. URL: <https://surli.cc/tkujdz>

⁶ Як територіальні громади можуть покращити залучення і підтримку розвитку місцевого бізнесу: звіт за результатами роботи програми USAID DOBRE / Крижанівський В.; за заг. ред. Юрків В. Київ, 2022. 50 с. URL: <https://surli.cc/wexhzz>; Як територіальні громади можуть планувати свій сталий та інклюзивний економічний розвиток: звіт за результатами роботи програми USAID DOBRE / Лазарчук П., Дацшин М.; за заг. ред. Тоніха В., Юрків В. Київ, 2023. 78 с. URL: <https://surli.cc/wcrfdw>

⁷ Романова В., Умланд А. Реформа децентралізації в Україні: перші результати та виклики. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 41-51. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001297934>; Romanova V., Umland A. Ukraine's Decentralization Reforms Since 2014: Initial Achievements and Future Challenges / The Royal Institute of International Affairs, Chatham House. [London: s.n.], 2019. 26 p. URI <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/20126>

Виклад основного матеріалу. Одразу після Революції Гідності Україна розпочала масштабний процес децентралізації, передавши значну частину державних повноважень на рівень місцевого самоврядування. Поштовхом до проведення реформ став перехід країни до нового демократичного врядування після глибокої політичної кризи.

1 квітня 2014 р. Кабінетом Міністрів України була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні⁸, яка мала на меті децентралізацію влади, посилення громад і покращення якості публічних послуг. Це рішення стало знаковим, оскільки ознаменувало відхід від централізованої моделі управління, успадкованої з радянських часів, яка передбачала концентрацію повноважень і ресурсів у центрі.

Але фактично відлік реформи почався пізніше, 5 лютого 2015 р., коли були прийняті два базових закони для цієї реформи, а саме Закон України «Про засади державної регіональної політики»⁹ та Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»¹⁰.

У результаті новостворені громади отримали більше фінансових ресурсів, прямі відносини з державним бюджетом, й одночасно, ширші повноваження та обов'язки. На цьому ж етапі з широкою підтримкою трансформації системи органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) долучається міжнародна спільнота, яка виділяє значні ресурси на впровадження реформи децентралізації по всій території України. Тож на виконання завдань реформи в цей час працювало 15 міжнародних програм і проєктів¹¹.

Так, завдяки міжнародному досвіду та підтримці у період 2016–2021 рр., новостворені територіальні громади (далі – ТГ), зокрема у Миколаївській області, отримали додаткові ресурси аби остаточно позбутися радянської психології та більше ніколи не чекати, що держава за них вирішуватиме їхні місцеві проблеми. Перед цими ТГ постало нове завдання – показати іншим громадам країни, як в умовах децентралізації ефективно використовувати нові можливості, самостійно опікуватися своїм майбутнім, приймати складні рішення та бути готовими нести за них відповідальність¹².

Значний вплив на реформування територіальної організації влади мала Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (Decentralization Offering Better Results and Efficiency – DOBRE), що виконувалась американською організацією Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) та фінансувалась в обсязі до 50 млн. доларів США. На першому етапі, з 8 червня 2016 р. по 7 червня 2021 р., DOBRE тісно співпрацювала із 100 ТГ з десяти цільових областей України, зокрема з Миколаївщиною,

⁸ Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

⁹ Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII; в редакції від 15.05.2020. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>

¹⁰ Про засади державної регіональної політики. Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII; в редакції від 01.01.2025. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

¹¹ Shadow report. Створення об'єднаних територіальних громад в Україні 2015–2017 рр. Лабораторія законодавчих ініціатив. 38 с. URL: <https://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/40954.pdf>

¹² Міжнародний проєкт ДОБРЕ сприятиме розвитку 75 об'єднаних громад з 7 областей України. *Урядовий портал*. 15.07.2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/249191786>

виконуючи дві основні мети – по-перше, допомогти ТГ урядувати дієво, відкрито та підзвітно, і по-друге, сприяти активному й ефективному залученню громадян до прийняття рішень і виробленню місцевих політик.

Протягом шести років програма надавала повний спектр допомоги 11 ТГ у Миколаївській області за кількома напрямками – від стратегування розвитку територій і питань місцевого економічного розвитку до надання адміністративних послуг населенню та співпраці з громадянами і громадськими організаціями. Крім того, важливу роль відводили комунікаціям та інформуванню населення.

У цій діяльності DOBRE ставило перед собою таке основне завдання: допомогти органам місцевого самоврядування запровадити відкриті, систематичні й інклюзивні процеси. Вона заохочувала людей до активної участі у прийнятті спільних рішень і формуванні спільних політик для своєї громади. Адже коли мешканці разом обирають пріоритети місцевого розвитку, це об'єднує їх навколо спільних ідей, роботи та цілей. Такий підхід допомагає усвідомити, наскільки важливі спільні зусилля для досягнення кращих умов життя у громаді. Тому під час визначення пріоритетів громади ОМС і громадськість спільно обговорювали, які проблеми потребують вирішення, в якому порядку їх розв'язувати, з якими громадами співпрацювати та як загалом покращити життя у своїй територіальній громаді¹³.

Відбір ТГ до участі у програмі відбувався у три етапи. Перша черга: 25 жовтня 2016 р. провели відбір перших 25 громад-партнерок, з них три на Миколаївщині (Баштанська, Олександрівська та Прибужанівська ТГ). Друга черга: 25 квітня 2017 р. обрали ще 25 ТГ, з яких п'ять з Миколаївської області (Доманівська, Кам'яномостівська, Мостівська, Галицинівська та Бузька ТГ). Третя черга: у жовтні 2017 р. до програму долучились ще 25 ТГ. Зокрема, ще три миколаївські громади: Арбузинська, Шевченківська та Вознесенська ТГ.

Всі вони отримали технічну та матеріальну підтримку DOBRE на реалізацію 59 мікропроектів за такими напрямками: стратегічне планування, управління фінансами та бюджетом, управління комунальним майном і просторове планування, публічні послуги, місцевий економічний розвиток, гендерно орієнтоване врядування та покращення можливостей для молоді.

Так, за підтримки DOBRE польська Фундація розвитку місцевої демократії імені Єжи Регульського (FSLD/FRDL) надавала експертизу та рекомендації миколаївським ТГ щодо стратегічного планування, щоб допомогти громадам рухатися вперед. Зокрема, для кожної з них експерти розробили Стратегії розвитку громад на 2018-2026 рр., використовуючи дослідження громадської думки та широке обговорення стратегічного плану. Фонд використовував польський досвід децентралізації, адаптований для України.

В межах програми у Баштанській ТГ запрацював «бюджетний симулятор» – онлайн-інструмент бюджетної прозорості, за допомогою якого можна було наочно продемонструвати, які фінансові ресурси доступні в громаді, звідки ці кошти беруться та на що вони витрачаються¹⁴. Завдяки своїм успіхам Баштанська громада двічі – у 2018 і 2019 рр. – ставала лауреатом премії «Кришталь року», що присуджується за результатами індексу прозорості місцевих бюджетів. А за індексом спроможності місцевого самоврядування

¹³ Успішні практики вірцевих громад : збірник. / Ткаченко О., Синяк Д., Якуніна О.; за заг. ред. Малик І. Київ, 2021. 84 с. URL: <https://surli.cc/uipklk>

¹⁴ У Баштанській ТГ з'явиться бюджетний симулятор. 06.04.2021. URL: <https://surli.cc/vocihn>

група щороку здобувала дедалі більше балів: у 2018-му – 45, у 2019-му – 69, у 2020-му – 82 бали. Ці й інші інструменти моніторингу були розроблені Центром соціально-економічних досліджень CASE Україна, який є частиною міжнародної мережі CASE, до якої входять аналітичні центри шести країн.

Малопольська школа державного управління при Краківському університеті економіки (MSAP/UEK) та миколаївський благодійний фонд «ЛАСКА», як партнери DOBRE, провели для посадових осіб і співробітників миколаївських ОМС серію навчань з ефективного публічного адміністрування, організували ознайомчі візити в Польщу та здійснили вимірювання Індексу спроможності місцевої влади.

Український Кризовий Медіа Центр (УКМЦ)¹⁵ надавав медіа підтримку реалізації програми. Його експерти розробили комунікаційні стратегії для миколаївських ТГ, провели дослідження громадської думки в громадах, тематичні прес-брифінги та круглі столи, прес-тури для журналістів. У партнерстві зі студією DocNoteFilms зняли промоційні ролики для Баштанської та Вознесенської ТГ, які розповідають про інвестиційний і туристичний потенціал громади. У співпраці з телеканалом «1+1» відзняли телевізійний проект «Громада на мільйон» за участі ТГ-партнерок. Створено туристичні путівники для 8 громад області¹⁶.

За кошти DOBRE організація SocialBoost створила ІТ-інструменти для покращення роботи ОМС, запровадила у миколаївських ТГ систему електронного опитування думки громадян DOBRE.Pytannia щодо якості надання послуг на місцевому рівні та створила для них нові вебсайти на платформі DOSVIT.

Американський Національний Демократичний Інститут (NDI) в межах програми просував ідеї гендерної рівності та посилення ролі жінок у громадах. Завдяки цьому в миколаївських ТГ були створені депутатські групи з гендерних питань, а представниці бізнесу, медіа, ОМС, місцевих осередків політичних партій і громадянського суспільства пройшли навчання в Академії жіночого лідерства.

Програма DOBRE надавала підтримку проектам з розвитку бізнесу у громадах на суму від 90 до 180 тис. доларів США. На ці кошти громади, відповідно до своїх стратегічних пріоритетів, купували верстати, швейні машинки, обладнання для кухонь, гончарні печі та багато іншого, що у майбутньому мало б стати засобом для розвитку місцевого бізнесу та людського капіталу. Усі проекти спрямовувалися на те, щоб створити сприятливе економічне середовище у громадах і щоб результатами міг скористатися будь-який місцевий бізнес на конкурсних і договірних засадах.

Так, у Галицинівській ТГ започаткували бізнес-інкубатор на базі новоствореного Центру освіти дорослих. Це три швейних та одна гончарна майстерні, офісне та медійне обладнання, які підприємці-початківці могли використовувати безоплатно або за символічну плату. Швейні майстерні дуже виручили громаду на початку пандемії COVID-19, виготовивши три тисячі захисних масок для місцевих жителів¹⁷.

¹⁵ ПРО DOBRE. Український кризовий медіа-центр. URL: <https://uacrisis.org/uk/decentralization/pro-dobre>

¹⁶ Історії успіху. Видання про розвиток, досвід і досягнення громад-партнерів програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), призначене передусім для активістів, волонтерів, зацікавлених осіб з необ'єднаних громад та мешканців ОТГ. Київ, 2018. 45 с.

¹⁷ Як створити точки економічного зростання у селі? *Баштанська ТГ*. 25.06.2021. URL: <https://decentralization.ua/news/13720?page=33>

Доманівська та Мостівська ТГ за підтримки DOBRE створили нові ярмаркові площі. Баштанська ТГ отримала 2,9 млн. грн. на облаштування ярмарково-фестивальної площі-трансформера у центрі міста. Проект передбачав створення необхідної інфраструктури для ведення торгівельно-ярмаркової діяльності, створення умови для самозайнятості населення, задля розвитку внутрішнього споживчого та туристичного ринків, поліпшення умови культурного та творчого розвитку для населення¹⁸. За рахунок участі у програмі Вознесенська ТГ створила інвестиційний профіль громади, онлайн-карти та анкету greenfield- та brownfield-ділянок і тизери інвестпропозицій¹⁹.

Програма надала технічну підтримку громадам на Миколаївщині для поліпшення якості надання комунальних послуг на місцевому рівні. DOBRE профінансувала проекти з розвитку освіти, культури і спорту: у Бузькій ТГ відкрили новий інформаційний простір «TarasHub» на базі Таборівської сільської бібліотеки та створили рекреаційну зону на березі річки «На скелях»; у Доманівській ТГ на базі старого кінотеатру відкрили сучасний коворкінг-центр з міні-кав'ярнею і залом для фітнесу «ПораДій» для проведення культурних подій, тренінгів і майстер-класів, відпочинку та перегляду 3D-фільмів²⁰; у Прибужанівській ТГ запрацювали чотири дитячих майданчики, п'ять центрів дозвілля та спортмайданчик з вуличного воркауту²¹; в Олександрійській громаді запрацював центр культурно-громадського розвитку «Молодь Дій»²²; у Шевченківській ТГ з'явився скелетром у спортзалі Котляревської ЗОШ та було обладнано туристичний клуб «МАЯК»²³; у чотирьох школах Мостівської громади відкрили інформаційно-освітні простори «STEMkids» з інтерактивними дошками, ноутбуками, 3D-принтерами, ламінаторами і принтерами, де діти мали змогу збирати та програмувати роботів²⁴, а ще облаштували два стадіони; у Кам'яномостівській ТГ концертний зал облаштували необхідним технічним обладнанням, провели ремонтні роботи на сцені та двох прилеглих кімнат, також оновили простір навколо будинку – встановили лавки та невелику сцену²⁵; у Галицинівській ТГ створили медіацентри «NOVA»²⁶ на базі навчальних закладів у селах Галицинове, Лупареве, Прибужьке та Новоукраїнка, облаштували Клуб кіномистецтва та Молодіжний ресурсний

¹⁸ Реалізація проекту Ярмаркова площа в Баштанці триває. *Баштанська ТГ*. 09.11.2020. URL: <https://bashtanskaotg.gov.ua/news/realizatsiya-proktu-yarmarkova-ploscha-v-bashtantsi-triva-2020-11-09>

¹⁹ Інвестиційний паспорт Територіальної громади міста Вознесенська. *Інтернет-портал Вознесенської ТГ*. URL: <https://voz.gov.ua/nvestitsyniy-pasport.html>

²⁰ Історії успіху 14 громад-партнерів програми USAID DOBRE. *Децентралізація*. 27.08.2018. URL: <https://decentralization.ua/news/9766?page=8>

²¹ Активні мешканці – успішна громада. Досвід Прибужанівської ОТГ. *Децентралізація*. 22.04.2020. URL: <https://decentralization.ua/news/12389>

²² В Олександрійській громаді запрацював центр культурно-громадського розвитку «Молодь Дій». *Український кризовий медіа-центр*. 17.11.2018. URL: <https://surli.cc/kqlddk>

²³ В рамках програми DOBRE отримано спортивне обладнання по молодіжному проекту «Туристичний клуб «МАЯК». *Шевченківська сільська рада*. 10.12.2019. URL: <https://surli.cc/ndwqih>

²⁴ Інформаційно-освітні простори STEMkids у Мостівській ОТГ. Як у школах громади досягають новітніх успіхів? *Децентралізація*. 22.05.2020. URL: <https://decentralization.ua/news/12474?page=36>

²⁵ Талановиті герої Кам'яномостівської об'єднаної громади. *Децентралізація*. 16.12.2019. URL: <https://decentralization.ua/news/11987?page=8>

²⁶ У Галицинівській громаді відкрили перший із п'яти медіа-центрів. *Український кризовий медіа-центр*. 31.10.2019. URL: <https://uacrisis.org/uk/u-galitsinivskij-gromadi-vidkrili-pershij-iz-p-yati-media-tsentriv>

центр²⁷, тренажерну залу, встановили вісім воркаутських майданчиків, трибуни на футбольних полях; у Баштанській ОТГ за 114 тис. грн. коштів DOBRE створили пересувний кінотеатр просто неба – купили каримати, ноутбук, проектор, мікшерний пульт, екран та акустичну систему²⁸.

Також програма виділила кошти на управління твердими побутовими відходами – придбали контейнери для сортування сміття та сміттєвози для вивозу відходів. За підтримки донорів майданчик для роздільного збору вторсировини з'явився у Шевченківській ОТГ²⁹; у селі Трикрати Олександрівської ОТГ облаштували шість станцій для роздільного збирання сміття; у Прибужанівській ОТГ провели інформаційну кампанію та екологічні заходи із сортування відходів.

Отримали додаткове фінансування від донорів проекти: з капітального ремонту об'єктів інфраструктури (Кам'яномостівська ОТГ залучила 532 тис. грн. на ремонт даху Катеринківського навчально-виховного комплексу в селі Катеринка³⁰); на покращення системи водопостачання (Баштанська ОТГ отримала додаткові 3 млн. грн. на облаштування нових насосних станцій зі збірного залізобетону на підземних свердловинах, водоохоронних зон навколо 12 підземних водозаборів, і монтаж нових свердловинних pomp і станцій керування ними на покращення якості води³¹); Олександрівська громада отримала екскаватор, який допоможе покращити якість надання послуг із водопостачання³²); з утримання доріг і тротуарів – придбали спеціальну техніку (міні-навантажувач Bobcat для ремонту й обслуговування доріг у Баштанській ОТГ³³); з облаштування тротуарів для безпечного руху громадян (встановлення «лежачих поліцейських», дорожніх знаків та автобусних зупинок у Бузькій ОТГ); оновлення мережі вуличного освітлення (закуплено та передано обладнання (кабелі, 264 світильники, кронштейни, лічильники й інші необхідні комплектуючі) для освітлення 47 вулиць і провулків у селах Катеринка, Кримка, Кам'яний Міст³⁴); зі зміцнення місцевого самоврядування (Баштанська ОТГ отримала 585 тис. грн. на закупівлю системи електронного голосування та ремонт зали засідань³⁵) тощо.

²⁷ Клуб кіномистецтва та Молодіжний ресурсний центр відкрили в Галицинівській громаді. *Український кризовий медіа-центр*. 17.12.2018. URL: <https://surli.cc/mirxr>

²⁸ Кінорай просто неба. Ноу-хау Баштанської ОТГ. *Децентралізація*. 01.11.2018. URL: <https://decentralization.ua/news/9994>

²⁹ Тривають роботи в селі Зелений Гай по будівництву майданчиків для роздільного збору другорядної сировини. Робота супроводжується гарним настроєм, жартами, кавою та навіть фотосесією. *Шевченківська сільська рада*. 12.06.2020. URL: <https://shevchenkivska-gromada.gov.ua/news/1591948928/>

³⁰ Виконано проект «Капітальний ремонт даху Катеринківського навчально-виховного комплексу в селі Катеринка», що реалізувався спільно з програмою DOBRE на території Кам'яномостівської громади. *Кам'яномостівська сільська ОТГ*. 03.09.2020. URL: <https://kamyanomostivska-gromada.gov.ua/news/1599125030/>

³¹ Теорія та практика вдосконалення послуг місцевого самоврядування: посібник для територіальних громад. Книга друга. Особливості вдосконалення ключових послуг місцевого самоврядування / *Ключник Н.Л., Морозюк Н.В., Шевченко О.Е.*; за заг. ред. *Бурдавіцина М.О., Муратова О.В.* Київ, 2021. 148 с. URL: <https://surli.cc/csmvth>

³² Олександрівська об'єднана громада отримала екскаватор від Програми USAID DOBRE. *Український кризовий медіа-центр*. 16.05.2019. URL: <https://surli.cc/nkloij>

³³ У рамках співпраці з Програмою DOBRE громада отримала міні-навантажувач Bobcat. *Баштанська ОТГ*. 29.10.2020. URL: <https://surli.cc/kzbvrb>

³⁴ Виконано проект з вуличного освітлення, що реалізувався спільно з програмою DOBRE на території Кам'яномостівської громади. *Кам'яномостівська сільська ОТГ*. 12.06.2020. URL: <https://surli.cc/aswbpt>

³⁵ Мрії Баштанської ОТГ. Як працює Інвестиційний центр об'єднаної громади. *Децентралізація*. 22.10.2018. URL: <https://decentralization.ua/news/9926?page=45>

Окрему увагу було приділено молоді. DOBRE розробила спеціалізовану програму «Молодіжний працівник» для ТГ, яка дозволила громадам-учасникам отримати кваліфікованих молодіжних працівників і дієву молодь – волонтерів і членів молодіжних рад. Також юні представники із кожної громади брали участь у молодіжному форумі «ДОБРЕ ДІЙ», домашнім завданням для учасників якого було акумулювання ідей кількох розвиткових проєктів. На їх реалізацію Програма виділила по 10 тис. доларів США кожній партнерській громаді. Корисним була участь молодіжних громадських рад Баштанської, Галицинівської, Олександрівської, Арбузинської та Прибужанської ТГ у проведенні акції «Секретний агент»³⁶, метою яких було здійснення аналізу та підготовка пропозицій з покращення якості послуг, що надаються ОМС та їх структурними підрозділами.

Висновки. Таким чином, старт програми DOBRE у 2016 р. став ключовим етапом підтримки децентралізації в Україні, незважаючи на триваючі бойові дії та окупацію частини території країни. Навіть в умовах пандемії COVID-19 (протягом 2020-2021 рр.), що призвела до переходу багатьох заходів в онлайн-формат, програма успішно реалізувала свої цілі.

В умовах численних викликів, протягом шести років, програма USAID надавала фінансову й організаційну підтримку 11 територіальним громадам Миколаївської області для розробки стратегічних планів і впровадження конкретних проєктів. Завдяки цій міжнародній підтримці громади змогли запровадити систематичні, відкриті й інклюзивні процеси, мотивуючи мешканців до активної та ефективної участі у прийнятті рішень і формуванні місцевих політик. Це сприяло згуртуванню громад навколо спільних ідей і пріоритетів, підвищуючи усвідомлення важливості колективних зусиль.

Участь у програмі DOBRE значно покращила якість комунальних послуг, стимулювала місцеву економіку та розширила можливості для участі громадян у житті громади. Громади Миколаївщини стали прикладом успішної децентралізації, а їхні представники – агентами змін, демонструючи всій Україні, як можна реалізовувати амбітні проєкти розвитку та докорінно змінювати систему управління на місцевому рівні

Evgen Gomonjuk

The Role of the United States Agency for International Development in Supporting Decentralization Reform in Mykolaiv Oblast (2016–2021)

Abstract: This article examines the activities of the first phase of the United States Agency for International Development (USAID) «Decentralization Offering Better Results and Efficiency» (DOBRE) Program in Mykolaiv Oblast from 2016 to 2021, focusing on its impact on decentralization reform and local self-governance development. The study analyzes how the DOBRE Program contributed to strengthening the capacity of local self-government bodies (LSGBs), developing territorial communities (TCs), and increasing civic participation. The author emphasizes USAID's role in supporting democratic governance and sustainable

³⁶ Молодіжний капітал. *Децентралізація*. 11.08.2021. URL: <https://decentralization.ua/news/13862?page=26>

development within the context of decentralization, particularly in the specific conditions of Southern Ukraine.

The research provides a comprehensive analysis of the mechanisms of international technical assistance at the local level, its effectiveness, and its impact on the sustainable development of Ukrainian regions, filling gaps in existing historiography regarding the interaction of international donors with Ukrainian communities in the context of national reforms. It highlights how the DOBRE program, implemented by Global Communities, provided a full range of assistance to 11 TCs in Mykolaiv Oblast, including strategic planning, financial management, local economic development, provision of administrative services, and cooperation with the public.

Particular attention is paid to achievements such as the implementation of transparent and inclusive processes in LSGBs, encouraging citizens' participation in decision-making and the formation of local policies, and developing skills in writing applications for technical assistance and developing community strategies. Thanks to the program, communities were able to improve the quality of public services, stimulate the local economy, and enhance opportunities for public participation in community life. The author concludes that cooperation between international organizations, local authorities, and the public contributed to increased transparency, effective governance, and the introduction of new development models, serving as a model for the sustainability and effectiveness of transformational processes. Despite all the challenges, the DOBRE program played a significant role in the development of democratic governance in the region.

Keywords: DOBRE, USAID, United States Agency for International Development, Global Communities, LSGBs, local government, Mykolaiv region, decentralization, TCs